

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AKTIESELSKABET

SNEDKERMESTRENEs TRÆ- OG FINERSKÆRERI

Driftsbestyrer Chr. Nielsen

AKTIESELSKABET
SNEDKERMESTRENE TRÆ-
OG FINERSKÆRERI

1870—1920

En Oversigt over
Finerskæreriets Udvikling i Danmark i det sidste Hundredaar.
Af R. BERG.

KØBENHAVN
EGMONT H. PETERSENS KGL. HOF-BOGTRYKKERI
1920

I.

PIONERERNE

VOR Tid med sin udviklede Teknik, sine mange Maskiner og mekaniske Indretninger paa snart sagt alle Omraader har vanskeligt ved at sætte sig ind i de Produktionsforhold, der raadede, mens den haandværksmæssige Teknik var eneher-skende. Og dog er der ikke forløben mer end et godt Hundred-aar siden, vi begyndte paa at gaa over fra Haandværk til Ma-skindrift.

For hundrede Aar siden, ja man kan roligt sige for blot to Menneskealdere siden, fremstillede Snedkeren i sit lille Værk-sted alene med Høvl, Sav og andet Haandværktøj alle de Møb-ler og Brugsgenstande, som nu i sin væsentligste Del fremstilles paa Maskine.

Man kan derfor forstaa, at den Forandring, der er fore-gaaet siden, er bleven saa mægtig og indgribende i social og økonomisk Henseende, at Nutiden kun vanskeligt kan sammen-lignes med Fortiden.

Under den haandværksmæssige Tekniiks Herredømme var det det lokale Markeds Størrelse, der var bestemmende for Produktionens Omfang. Haandværksmestrenes Antal svarede saa nogenlunde til, hvad der behøvedes for at yde det sæd-vanemæssige Arbejde, og det var paa Grund af Befolkningens ringe Vækst eller snarere Stilstand, saa omtrent ensartet fra Aar til Aar. Lavsvæsenet værnede med sine Privilegier om

Haandværket, og dettes Mænd gjorde, hvad der stod i deres Magt for at indskrænke Antallet af Fagets Udøvere.

Den Kapital, de enkelte Mestre raadede over, var ringe, selve Produktionsprocessen var langsom og blev endnu langsommere derved, at alle de mange Halvfabrikata, som en Haandværker nu kan købe færdige, den Gang møjsommeligt maatte tilvirkes af Haandværkeren selv. Derfor blev den største Del af den færdige Vares Pris Arbejdsløn, Renten af Kapital spillede kun en ringe Rolle.

Det laa endvidere i den haandværksmæssige Tekniks Natur, at Bedrifterne blev smaa, fordi en Sammentrængen i større Virksomheder ikke kunde gøre Varerne væsentligt billigere, netop fordi Kapitalen havde saa lidt at sige. Det, der var nødvendigt til en selvstændig Virksomhed, kunde med nogen Flid og Sparsommelighed lægges op af enhver Svend. De fleste af disse stræbte derfor ogsaa efter at blive deres egne Mænd, og de fleste naaede Maalet, hvad der dog ikke betød noget stort, hverken socialt eller økonomisk

Dette fremgaar tydeligt af de Aarsindtægter, som findes i Skattelisterne for 1809, da der første Gang indførtes en Indtægtsskat.

Skatten omfatter ialt 2774 Haandværkere, og det viser sig — omsat i Nutidspenge — at

2247	havde under	c. 650 Kr.
382	— mellem 650 og 1350	—
135	— — 1350 - 6500	—
10	— over 6500.	

Hvilken Skattegruppe, Snedkerne faldt under, har vi ingen Oplysning om, men da vi fra anden Side ved, at det var Bygningshaandværkerne — Murerne og Tømrerne —, der var de mest velhavende, kan man roligt gaa ud fra, at Snedkerne for den største Dels Vedkommende hørte til de lavest beskattede.

At deres Virksomheder var smaa, fremgaar da ogsaa af den Omstændighed, at der i de fleste Tilfælde ikke faldt mere end en Svend paa hver Mester, og at Lærlingetallet kun var lidt højere end Svendetallet.

I Tiaaret fra 1811—20 fordelte Antallet af Mestre, Svende og Lærlinge sig saaledes paa de enkelte Aar:

	M.	S.	L.
1811	197	262	181
1812	277	240	250
1813	244	228	292
1814	194	154	296
1815	232	226	289
1816	234	276	259
1817	197	289	310
1818	214	310	324
1819	223	290	274
1820	228	227	283

Vi savner Underretning om, hvorledes Svende og Lærlinge fordeler sig paa de enkelte Mestre, men da Forholdene ikke kan have udviklet sig væsentlig anderledes end de var i det 18. Aarhundrede, da der af 85 Mestre kun var 6, der beskæftigede fra 5 til 15 Svende, kan man sikkert ogsaa trygt gaa ud fra, at de fleste Snedkervirksomheder i det 19. Aarhundredes to første Aartier kun var smaa, og at Hovedparten af dem enten har haft slet ingen eller kun 1 à 2 Medhjælpere i deres Brød.

Det er klart, at den Slags Arbejdsforhold ikke var fremmende for tekniske Forbedringer indenfor Standen.

Man foretrak at blive ved det gamle og at forsvare det saa godt som muligt.

Thi en gammel Haandværksmester tjente kun fra Haand til Mund og fik intet til overs til Kapitalanskaffelse. Desuden saa de fleste Mestre med Mistænksomhed paa alle moderne Indretninger; saaledes som de havde lært Professionen fra deres Forgængere var den god nok. Hvorfor skulde man da gaa til Forandringer?

Denne Tilbageholdenhed forklarer ogsaa, hvorfor tekniske Forbedringer, der længe havde været kendt i andre Lande, først sent og langsomt fandt Indgang hos os.

Som Kunsthaandværkere stod vore Snedkere imidlertid paa et godt Standpunkt.

I de Beretninger, som Selskabet for indenlandsk Kunstflid udgav om de af det foranstaltede Udstillinger hedder det f. Ex. i Anledning af Udstillingen 1812: »Frydefuldt var det at høre den Tilstaaelse af Anglomaner, at de i England ikke havde set saa skøn en Politur som den, der fandtes inden i et af vor due-lige Wolf afleveret Spillebord eller en Indlægning, der overgik hans.« 1814 fremhæves det, hvorledes »vore Snedkere vedblive at hævde den fortrinlige Rang, de have blandt vore Haandværkere.« Det følgende Aar hedder det endnu mere rosende om Snedkerne i en Anmeldelse i »Dagen«: »Dette Haandværk har naaet en Fuldkommenhed, der i de sidste 7—8 Aar har gjort dets Forarbejdelser ligesaa fordelagtig bekendte udenlands som forud det londonske og berlinske Møbelarbejde her til Lands, og næppe kan man opgive nogen dansk Handelsartikel, som især i den senere Tid kan have givet vor Handel en mere fordelagtig Handelsbalance end Handelen med dette Slags Frembringelser. Med Begærlighed har det været søgt og endnu søges dette skønne Arbejde af Fremmede, og Afsætningen til Udlandet og fornemmelig til Naboriget har været meget betydelig. De mange svenske, som bivaanede Udstillingen, beklagede meget, at det strænge og nylig skærpede Forbud mod deslige Varers Indførelse i Sverige alene nægtede dem at købe disse saa meget yndede Varer her.«

De Møbler, der her er Tale om, var den Art, som i vor Tid gaar under Navn af »Empire«, selv om denne Benævnelse ikke er egentlig betegnende og burde afløses af Navnet »Frederik VI's Stil.« Det er de enkle, ligelinjede mahognifinerede Møbler med Indlæg af Citrontræ, smagfuldt udførte, solidt forarbejdede og originale i Tegning og Typer.

Endnu har denne Tids Møbler vor udelte Beundring, og vi kan kun beklage, at vi kender saa faa Navne paa de Mestre, der har fremstillet dem.

De er lige udmærkede ved Arbejdets Art og Materialets Godhed.

I denne Sammenhæng kan det interessere at erfare, hvorledes vore Snedkere købte deres Træ.

Mahogni og udenlandske Træsorter købtes hos Grossererne

i Byen, Birketræ i Havnen paa svenske og norske Skibe og paa Torvet hos Bonden. Egetræ købtes i Havnen hos Holstenerne og Lübeckerne, og Bøge- og Asketræ ligeledes i Havnen hos Holstenerne i Planker og paa Axeltorvene af Bonden i Blokke. Haardere Træsarter, der dyrkedes i Danmark, købtes baade hos Skippere og paa Axeltorvene.

Det var Snedkerne selv, som med Klovsaven møjsommeligt udsavede Blokkene i Brædder. Udskaaren Finer i Plader købtes som Regel færdig hos Grossererne. Nogen Finersav eller overhovedet nogen Art Værktøjsmaskine fandtes indtil da ikke i Danmark.

I mindst en Snes Aar havde man dog kendt saadanne i Udlandet navnlig i Frankrig.

De byggedes der i Lighed med Bræddeskæremaskinerne med lodret Sav, 1817 forbedredes de af Lefevre saaledes, at Savgittret fik en ejendommelig rystende Bevægelse, som lettede Spaarnernes Udfalden og forebyggede, at Saven kom i Klemme. Allerede 1799 var Cochot omgaaedes med den Tanke at anvende en vandret Sav, men den fik han først udført i Praxis 1814.

Disse Finermaskiner var en mægtig Hjælp ved Fremstillingen af Finer. Det anføres, at man med en Maskine paa en Dag kunde lave ligesaa meget Finer som tidligere 15 Mand i Haanden, og at der sparedes langt mere paa Materialet end ved den gamle Fremgangsmaade.

Det kan da ikke undre, at Indførelsen af Finersaven ogsaa tilsidst maatte blive aktuel i Danmark.

Betegnende nok var det dog ingen Snedker, der tog Initiativet hertil. Det var en Grosserer Stampe, der i Aaret 1819 indgav Andragende om 12 Aars Eneret paa at drive en Finersavmaskine, som han vilde indforskrive fra Udlandet. Andragendet anbefalede baade af Snedkerlavet og Magistraten, og Stampe fik ogsaa den attraaede Eneret, der skulde træde i Kraft, saasnart Tegning og Beskrivelse af Maskinen var approberet.

Tegning og Beskrivelse kom imidlertid aldrig. Stampe fik flere Gange Udsættelse med Fremskaffelsen, uden at det hjalp. Saa fremkom der imidlertid fra Fabrikdirektionen en Antydning af, at Grunden til, at Stampe ikke kom videre med Sagen, var den,

at han overhovedet slet ikke vilde indføre Maskinen, men kun tilsigtede at hindre, at en saadan indførtes og dreves af en Snedkermester Otto, der ogsaa havde faaet Ideen til at drive Finerskæring paa Maskine. Stampe fik en sidste Frist til at fremkomme med Tegninger, men da denne ikke overholdtes, hævedes Stampes Privilegium.

Nu blev der altsaa Plads for Snedkermester Ottos Maskine, som han selv havde tegnet og konstrueret, men da der netop paa denne Tid havde meldt sig flere Ansøgere med Planer om at drive Finersave, bl. a. en Snedkersvend H. C. Jacobsen (den senere saa bekendte Snedkermester, der gik under Navnet »Pariser Jacobsen«), der havde lært Anvendelsen og Fordelen af dem under et Ophold i Paris, blev der ikke tildelt Otto noget Ene-retsprivilegium, men en kongelig Resolution af 23. April 1822 bestemte, at Enhver, der vilde drive Finerskæring, kunde faa Tilladelse dertil. I Henhold til denne Resolution fik Otto Privilegium den 2. September 1823, og han blev saaledes den første, der paa dansk Grund drev Finerskæringen som Erhverv. Til Etableringen blev der af Industrifonden bevilget ham et Laan paa 1200 Rdlr. mod Prioritet i hans Ejendom. Allerede paa dette Stadium mødte Modgangen ham. Han havde ansøgt om et Laan paa 2000 Specier til Anskaffelse af en Dampmaskine, men fik nej. Han maatte nøjes med de 1200 Rdlr. og lade Saven drive ved Hestekraft.

Noget udbyttegivende Foretagende blev Finerskæringen ikke for Otto, dels var Snedkerne vant til at købe deres Finer hos de Handlende, og dels kunde Otto ikke give den Kredit, som disse var vant til. Under alle Omstændigheder kneb det for Otto. Han indgav 1826 Andragende om, at det Statslaan, han havde faaet, maatte blive eftergivet eller den i hans Ejendom givne Prioritet bortfalde mod Prioritet i hans Finermaskine. Dette gik man ind paa. Alligevel gik det stadigt tilbage for ham. Han maatte opgive Virksomheden, og Saven blev tilsidst solgt til Dækning af Statens Gæld, som han forgæves havde søgt eftergivet. Den indbragte ved Auktion i 1832 91 Rdlr. 21 Sk.

Inden Otto havde faaet sin Maskine i Gang, havde en Sned-

kersvend Peder Christian Hansen konstrueret en lignende og ansøgte om Tilladelse til at benytte den.

Snedkerlavets Erklæring blev indhentet, og den gik ud paa, at Hansens Maskine kun var et Spilleværk, der var ganske ubrugeligt, egentlig kun en Model, som han hellere skulde lade være at ofre flere Penge paa. At denne Udtalelse ikke har været ganske upartisk, faar man en Forestilling om ved at læse den stærke Fremhævelse af det rimelige og naturlige i, at Ottos Maskine fik Eneret til den Finerskæring, der kunde blive. Man kunde umuligt tænke sig, at Staden Kjøbenhavn med Forstæder var i Stand til at bruge mere end en Finermaskine, en Udtalelse, der er ganske i den gamle Monopolismes Aand.

Den nedsættende Omtale, P. C. Hansens Maskine fik i denne Erklæring, maatte Lavet imidlertid tage i sig i en ny Udtalelse af 27. Maj 1825. I denne bevidner Oldermænd Velschow og Mester Marstrand, at Maskinen meget godt kunde skære brugbart Finer, men om det forresten kunde betale sig at lade den gaa, det blev et økonomisk Spørgsmaal, de ikke kunde udtale sig om. Oldermænd Velschow maatte i hvert Fald fastholde, at Kjøbenhavn med Forstæder umuligt kunde beskæftige to Finermaskiner. Det var nok med den ene, som Otto med en Bekostning af 5000 Rdlr. havde konstrueret. Ottos Maskine arbejdede ogsaa baade hurtigere og bedre end Hansens. Trods disse Fortrin vilde sidstnævnte dog altid blive en Konkurrence til Ottos, og det burde han forskaanes for.

Det blev han imidlertid ikke. Hansen fik sit Privilegium. I 1825 indgav endvidere tvende Brødre, Johan Friedrich og Johan Christoph Petersen et Andragende til Kongen om at faa Privilegium paa at drive en Finer-Savmaskine. Uagtet Lavet kørte op med de samme Argumenter som tidligere, at der ikke var Brug for mer end en Maskine, og at Otto ikke burde fortrædiges, fik Brødrene Petersen dog Privilegium. Inden dette endnu var udstedt, udfoldede Lavet al sin Evne for at faa Brødrene Petersen, der allerede havde sat deres Maskine i Gang, til at standse Virksomheden. Det klagede til Magistraten over, at »tvende Snedkersvende« ved Navn Petersen havde sat en Finermaskine i

Gang, og at det var uvidende om, hvorvidt de havde Lov dertil. Vist var det i hvert Fald, at de som Snedkersvende ikke havde Lov til at bruge Klovsav for andre. Hensigten var tydelig nok, men førte ikke til noget Resultat. Det viste sig tværtimod, at Snedkerne selv, da det kom til Stykket, var villige nok til at søge Brødrene Petersen. Disse var nemlig velhavende og kunde give Kredit, ligesom de havde Raad til at udsave hele Blokke.

Finermaskinen var dermed i Gang paa tre Hænder. Det viste sig, at det var en for Snedkerne meget nyttig Foranstaltning, og efter et Par Aars Forløb var man endog i Aaret 1828 kommen saa vidt, at man fik den Overbevisning, at det kunde betale sig for Snedkerne selv at oprette et Aktieselskab til Anskaffelse af en Finersav.

Der dannedes derfor i Begyndelsen af nævnte Aar et Aktieselskab af 69 Snedkermestre med J. Chr. Holst som Formand, og dette Selskab indgav Andragende til Regeringen om Privilegium. Herimod protesterede ganske vist Otto, men uden Resultat. Snedkerne fik deres Privilegium. Forinden maatte Lavet dog paa Magistratens Anmodning yttre sig om, hvor det kunde være, at man nu havde Brug for endog fire Finersave, medens man blot for et Par Aar siden havde været overbevist om, at en var fuldstændig tilstrækkelig. I sin Udtalelse herom maatte Lavet da erklære, at Brugen af Finersave var bleven saa almindelig og betalte sig saa godt, at det var rimeligt, at Snedkerne selv tog Fordelen deraf. Der bestod jo ganske vist allerede to Maskiner, men da der ikke var fastsat nogen bestemt Skæreløn for dem, kunde man jo risikere, at den blev skruet saa højt op, at de ikke kunde betale den, eller at de endog kunde komme til at savne Finer, hvis »de hertil ankomne fremmede Snedkersvende«, Brødrene Petersen (for Lavet blev de aldrig andet end Svende), skulde finde paa at afsætte Finer til Provinserne.

Det ny oprettede Aktieselskab blev indrettet paa en dertil indkøbt Grund i Kannikestræde og bestod til 1854. Det er for saa vidt af Interesse, som det blev Moderforetagendet til det nuværende »Snedkermestrenes Træ- og Finerskæreri«, der med

O. N. Thorsen og Lars Berthelsen som Mellemlid fortsatte Virksomheden.

Man maa imidlertid ikke tro, at Lavets pludselige Interesse for Finersave betød, at det ogsaa interesserede sig for andre Maskiner. Det var langt fra. Da Snedker Peter Christian Hansen — den samme som foran nævnt — i Aaret 1831 indgav Ansøgning om Privilegium paa at drive en Planhøvlmaskine, saa svarede Lavet, som blev hørt derom, at »vistnok burde den Slags Maskiner, for saa vidt som de er Frugten af en højere Kultur, støttes ved Privilegier og andre Begunstigelser, men alligevel vilde det være betænkeligt at skride dertil, fordi der sikkert snart vilde komme flere Maskiner af samme Slags, paa hvilke der kunde laves Snedkerarbejde til en billigere Pris end den, Mestrene kunde præstere det for. For at kunne konkurrere, maatte disse derfor afskedige deres Svende og ligeledes give sig til at arbejde med mekanisk Kraft. Men det vilde de kun nødtigt. Maskiner brød man sig i det hele ikke om, og det var heller ikke med Lavets gode Vilje, at det var gaaet med til at støtte Anskaffelsen af en Finer-Skæremaskine, det var kun sket, fordi Profitten ellers vilde være bleven erobret af udenbys Snedkersvende som Brødrene Petersen. Fuskeriet havde ogsaa ved Hjælp af disse Maskiner taget mægtigt til, thi nu kunde enhver gaa hen paa Skæreriet og købe sig den Mahogni-Finer, der var nødvendig til et Møbel, noget man ikke kunde tidligere, thi da var det mindste, der kunde købes, en Blok, og den kostede saa meget, at en Fusker ikke kunde overkomme det. Denne Finermaskine havde ogsaa gjort mange Haandarbejdere overflødige, thi tidligere skulde der altid to Mand til at føre en Klovsav.

Skulde nu ogsaa den Maskine, som P. C. Hansen havde opfundet, komme i Virksomhed, saa vilde Følgen blive den, at flere Hundrede Mennesker vilde blive berøvet Midlerne til at tjene det daglige Brød. »Exempler paa, at slige Maskiner, hvis Hensigt det er at træde i Stedet for Menneskenes Kræfter og Evner, kan have farlige Følger, behøver man ikke at søge længe efter, da talrige Scener allerede i lignende Anledning have fundet Sted i England og flere Steder.« At et Privilegium som det

ansøgte desuden vilde være et Indgreb ikke blot i Snedkerlavets, men navnlig i Tømmerlavets Rettigheder var en Selvfølge, og da nu Snedkerlavet allerede havde lidt tilstrækkelig Afbræk ved Møbelhandlerne og Finermaskinerne, saa skulde det meget bede sig fritaget for Planhøvlemaskinen, »og da det anbefales som et virksomt Middel« — hedder det videre — »til at afværge den sig desværre ogsaa os nærmende Choleras skadelige Indflydelse saa meget som muligt at sørge for, at den arbejdende Klasse kan være beskæftiget og derved se sig i Stand til at erhverve sig sundere og mere styrkende Levnedsmidler, vilde det ogsaa af den Grund være betænkeligt at bevilge oftbemeldte Hansens Andragende.« Derimod var der fra Lavets Side intet at indvende imod, at Hansen fik Lov til — hvad han ogsaa havde andraget om — at udlude Træ ved Vanddampe og sælge det ved Forarbejdelsen befundne ubrugelige Materiale. Lavets Modforestillinger hjalp imidlertid ikke. Hansen fik sit Privilegium (26. Januar 1832).

Paa samme Maade, som Lavet stod overfor det her omhandlede Andragende, stod det ogsaa overfor en i 1832 fra Johan Frederik Petersen, den ene af de før nævnte Brødre Petersen, indgiven Ansøgning om i Forbindelse med den tidligere Bevilgning til at skære og sælge Finer ogsaa at maatte sælge helt Træ til Møbelarbejde. At give en saadan Tilladelse vilde efter Lavets Mening være meget farligt for Mestrene, thi Petersen havde vist, at han havde Evne til at købe flere Hundrede Blokke pr. Spekulation. Han kunde — hvis han fik Bevillingen — let blive Herre over Markedet og diktere Snedkerne de Priser, han vilde have, ligesom det let vilde blive en Umulighed for Snedkerne at faa godt Træ fra første Haand. Naturligvis vilde det ogsaa kun kunne fremme Fuskeriet, at enhver kunde købe ligesom han vilde i store eller smaa Partier.

Saaledes ser man da Lavsmestrene fuldstændig beherskede af Frygt for ethvert nok saa ringe Fremskridt. Der kom hos dem aldrig en Tanke op om, at det var Standen selv, der burde have taget Initiativet til at udnytte, hvad Tiden bød af tekniske Hjælpemidler og Forbedringer, i Stedet for at lade andre tage Fordelen. Bare blive ved det gamle og endelig ikke røkke ved

det Grundlag, som var nedarvet fra Fortiden, det blev det ledende Princip i alt, hvad Lavet foretog sig.

Det blev de enkelte, der maatte tage fat. Og medens Lavet stred for at bevare Lavsvæsenet, maatte Foregangsmændene kæmpe en ofte haard Kamp for at føre Fremskridtene ud i Verden.

Hvilke Kampe maatte f. Ex. ikke en saadan Førstemand blandt Snedkerne som Lassenius Kramp bestaa, inden han fik sine Planer om Haandværkernes Uddannelse ud i Verden.

Ogsaa J. Chr. Holst, den første Formand for Snedkermestrenes Finerskæreri har maattet slaa adskillige Slag, inden han kom frem i første Række blandt Snedkerne. Han synes at have været en ivrig Reformmand. Efter at han havde gjort Mesterstykke 1810 var han 1818 Medindbyder til Oprettelse af Kunstflids-Møbelmagasinet, hvis første Formand han ogsaa blev. 1828 starter han altsaa som nævnt Finerskæreriet, og 1834 valgtes han til Oldermænd (med 86 Stemmer mod 40). Som Oldermænd gennemførte han en betydelig Reform af Lavets Styrelse, idet han i Stedet for de hvert Fjerdingaar skiftende Kvartalsmestre fik indført fire Bisiddere, der ikke som forhen traadte til efter Tur blandt Mestrene, men valgtes paa to Aar ved Flertalsvalg. Paa samme Maade indførtes Flertalsprincippet ved alle Lavsforsamlinger, og der valgtes Revisorer til at gennemgaa Lavets Regnskaber. Paa flere andre Omraader reformerede han indenfor Lavet, saa det kan i det hele siges, at han var i Besiddelse af en Foretagsomhed, der ogsaa i høj Grad kom det nye Finerskæreri til Gode. Indenfor Standen var han meget afholdt, hvilket viste sig, da han i 1836 genvalgtes til Oldermænd. Der blev ved denne Lejlighed givet en Fest til hans Ære paa »Enighedsværn«, ved hvilken J. C. Meyer havde skrevet et helt Hæfte Sange til Dagens Forherligelse. Ovationerne gentoges 1838, da Holst ønskede at trække sig tilbage fra Oldermændsposten. Lavet besluttede da at »offerere« ham et Sølvbæger til Tak for hans Virksomhed.

Ved Midten af Trediverne bestod der da tre Finerskærerier. Brødrene Petersens, Hansens, der 1832 fik et Laan af Industriefonden paa 1000 Rdlr. til Anskaffelse af en Dampmaskine og

endelig Lavets. I 1841 kom hertil et nyt, oprettet af et Aktieselskab med Snedkersvend (senere Bankdirektør) H. P. Frederiksen som Bestyrer. Allerede 1838 havde han i den da nye Industriforening udstillet Finerer, af hvilke der gik fra 16 til 24 pr. Tomme.

Det er interessant at se, at da Snedkerlavet skulde udtale sig i Anledning af H. P. Frederiksens Andragende om Privilegium paa at drive Finerskæreri, er man endnu ganske af de samme Anskuelser som forhen.

Paa Frederiksens Udtalelse om, at han kunde skære fra 15—18 Stykker Finer pr. Tomme, udtalte Lavet, at der for det første ikke var Brug for flere Finersave end de, der allerede var i Gang, men at det endvidere aldeles ikke kunde betragtes som et Fortrin, at der kunde skæres 18 Stk. Finer pr. Tomme. Saa meget kunde der ogsaa skæres paa de eksisterende Maskiner, men det brød man sig slet ikke om. Saa tynde Finer, som her var Tale om, var uanvendelige herhjemme, hvor man lavede solidt Arbejde; »det vilde være at klæde sig paa fransk og fryse paa dansk«, hvorfor vore Snedkere ikke forlangte flere Finer end 12 pr. Tomme. »I Frankrig arbejdes der paa en ganske anden Maade end i Kjøbenhavn. I førstnævnte Land fordres let Arbejde af let og fint Træ, hvortil de tynde Finer da ogsaa kan anvendes, men her i Danmark ønsker den bedste Del af Publikum godt og suffisant Arbejde, hvoraf følger, at Fineren, som limes paa Fyrretræ og andet haardere Træ, der ikke har den Jævnhed, som det i Frankrig brugte blødere Træ, og ikke er frit for Knaster, nødvendigvis maa være af en saadan Tykkelse, at den ikke formedelst Blindtræets Beskaffenhed, pudses igennem, samt og saaledes, at Møblet en Gang i Tiden kan afpudses uden at ridse Fyrretræet frem.«

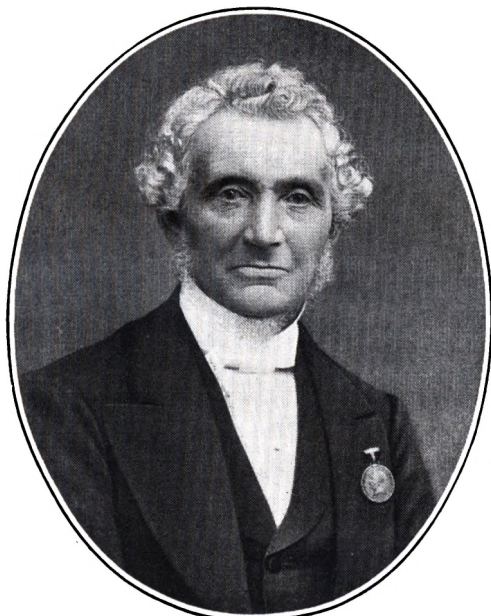
Lavets afvisende Stilling hjalp imidlertid som sædvanligt ikke. Frederiksen fik sit Privilegium, men det af ham stiftede Aktieselskab betalte sig ikke og opløstes 1847.

For saa vidt synes Snedkerlavet at have haft Ret i sin Udtalelse om, at de alt eksisterende Skærerier var tilstrækkelige.

Det største af dem var det, der tilhørte J. C. Petersen (den

ene af de foran omtalte Brødre Petersen). Det havde fire Finersavmaskiner og en Bræddeskæremaskine, drevne ved en Dampmaskine paa 15—16 Hestes Kraft.

Hvor omfattende det af Snedkermestrene drevne Finerskærereri i Kannikestræde var, savner vi desværre nu Materiale til at bedømme. At det næppe har gaaet helt godt, kan man maaske slutte deraf, at det i Aaret 1852 overtages af O. N. Thorsen.

O. N. Thorsen

II.

FINERSKÆRERIETS BARNDOM

Den Iver, der saaledes kan spores for at oprette Finerskærrier herhjemme i det foran skildrede Tidsrum til midt i Fyrerne er betegnende for de nye Forretningssynspunkter, som da begyndte at bane sig Vej. Det er den frie Konkurrence, som viser sig, og det er interessant at lægge Mærke til det uorganiserede i de nye Bestræbelser. Enhver af de nye Forretningsmænd, der viser sig paa Arenaen, tænker bare paa at skaffe Plads for sig selv, om muligt paa Bekostning af alle de andre eksisterende. Resultatet blev naturligvis i mange Tilfælde økonomisk Ruin, i bedste Tilfælde kom der til at bestaa en Række Smaavirksomheder, der kæmpede en ofte fortvivlet Kamp for at holde sig oppe og naturligvis, netop paa Grund af deres ringe Størrelse, kom til at arbejde baade dyrt og daarligt. Men Tidens Forkærlighed for den frie Konkurrence og hver enkelts Tro paa, at netop han var den Aladdin, der skulde fange Appelsinen, gjorde, at den ene nye Forretning efter den anden saa Lyset, ja, at der kom altfor mange af dem.

For Finerhandelens og Finerskæreriets Vedkommende er det i hvert Fald aabenbart, at der var for mange. Fire fem Skærrier var for Kjøbenhavns Vedkommende gennem Fyrerne, og man kan roligt sige til langt henimod vor Tid, for meget af det gode. Men hertil kom saa endda, at Grossererne yderligere for-

øgede Tilbudet, og man forstaar derfor særdeles vel, at det har været umuligt for de nye Virksomheder at tage Kampen op med de store udenlandske Pladser, som indførte deres Varer direkte fra Produktionsstedet.

De danske Forretninger maatte nøjes med de smaa Mestre som Kunder, alle de, der som Regel kun kunde gøre Indkøb i smaa Partier, men trængte til lang Kredit, hvad der naturligvis maatte betinge en højere Pris. De større Mestre tog derfor næsten

Lars Berthelsen og Hustru

alle til Hamborg, hvor de gjorde deres Indkøb direkte hos Importørerne.

Trods den udenlandske Konkurrence, er der alligevel over dansk Forretningsliv i Fyrreerne og Halvtresserne den Gæring og Uro, som følger det nye, og man forstaar derfor godt, at de gamle Rammer om Næringslivet maatte sprænges for at give Plads for nye Mænd, alle dem, der stod udenfor det gamle Lavsliv, og som krævede Frihed og Plads til at røre sig.

Der er en Række Nyforsøg og en hel Del Nybegyndere, om man vil Nypionerer, der prøver sig frem, famlende, ofte uden

Sagkundskab, lokket af Udsigten til Gevinst. Nogle af dem skaffer sig Fodfæste, mange gaar til Grunde eller stagnerer.

Der er Projektmagernes talrige Skarer og de smaa Opfindere, nogle med gode Ideer, der blot er komne for tidligt til Verden, andre med umodne, daarligt gennemtænkte Planer, der til ingen Nytte sluger en Mængde Kapital. Der er den fødte Forretningsmand, der forstaar sin Tid, som aldrig begynder paa noget nyt, før han er sikker paa, det kan føres igennem, men som heller ikke er bange for at vove stort for at vinde meget. Der er Smaamanden, den indvandrede Karl fra Landet, der ikke havde lært noget Fag, men som mødte med frisk Energi, som ikke var bange for at begynde paa hvad som helst, som Gaardskarl, som Bud, som Arbejdsmand, som lagde Skilling til Skilling, til den Kapital var samlet, der tillod ham at begynde for sig selv.

Saa vidt spænder Tiden. Fra Tietgen til Lars Berthelsen, den Mand, vi skal høre om paa de følgende Blade.

Lars Berthelsen var født i Skaarup paa Fyn den 25. Marts 1817 og synes at være indvandret til Kjøbenhavn i Begyndelsen af Fyrrerne. Han opføres i Vejviseren for 1863 som »Arbejdsmand« og var da knyttet til Thorsens Finerskæreri i Kannikestræde. 1864 avancerer han i Vejviseren til »Fabrikbestyrer«, og som saadan virker han de følgende Aar, til han 1866 flyttede ud paa Farimagsvejen, hvor han lejede Plads og Dampkraft til et selvstændigt Skæreri hos Firmaet Hüttemeier.

Det var kun en ringe Begyndelse, og han havde de første Aar næppe anden Arbejdskraft end sig selv og Hustru. Han staar i Skattelisten opført for en Indtægt af 900 Rdlr., der holder sig uforandret Tredserne ud.

Alligevel har han af denne Indkomst kunnet lægge saa meget til Side, at han i Aaret 1870 kunde afslutte Overenskomst med Tømtermester, Etatsraad Julius Blom om Køb af tvende Parceller paa Farimagsvejen, den nuværende Nansensgade og om Opførelse af en Bygning paa Grunden.

Købesummen for Grunden fastsattes til 15605 Rdlr., hvortil kom Udgiften for Opførelsen af Bygningen. Kontant skulde betales 2005 Rdlr. og for Resten udstedtes der Obligation til Blom, der skulde afdrages med 1000 Rdlr. om Aaret, dog saaledes, at

Berthelsen havde Ret til at optage et Prioritetslaan, hvis Beløb dog skulde udbetales til Blom og afdrages i dennes Tilgodehavende.

Paa denne Grund opførtes den Fabriksbygning i to Etager, som endnu staar, blot forhøjet med endnu en Etage. I underste Stokværk installeredes Maskinerne, i øverste bortlejedes en Del til Værksted, og Resten beboedes af Berthelsen.

Det var ikke nogen ringe Byrde, Berthelsen paatog sig, tilmed da der ikke var faa Konkurrenter at tage Kampen op imod. Foruden Thorsens Skærereri i St. Kannikestræde fandtes paa dette Tidspunkt af andre Skærerier P. Nielsens i Sølvgade, A. F. Møllers, Citadelsvej, Brødrene Petersens, først i Sølvgade, senere i Sortedamsgade og Joseph Salmonsens, St. Kongensgade. Hertil kom i de følgende Aar Viggo O. P. Hammers, Baadsmandsstræde, L. Jacobsens paa Vildersplads, Hillerød Savværk, Mottlaus og Nørrebro Savværk Træ- og Finerskærereri paa Nørrebrogade 58, Kjerulffs, Hjørnet af Dr. Tværgade og Sølvgade og senere endnu en Del andre.

Berthelsen har dog ved sin Flid og Sparsommelighed vidst at skaffe sig en betydelig Kundekreds, og at Forretningen har været i god Udvikling kan man se deraf, at han i 1878 køber et Stykke Grund til, nemlig den Sideparcel, der rummer de nuværende Lagre og Lagerbygninger. Handelen sluttedes med Tømrermester J. H. Meyer og Købesummen var 25180 Kroner, hvoraf udbetaltes kontant 2680 Kr., Resten ved Prioriteter. Man kan gennem de aarlige Skattelister maale hans Forretnings Vækst. I de første Aar umiddelbart efter Købet af Grunden i Nansensgade staar han endnu opført for den samme Indtægt som i Tredserne, nemlig 900 Rdlr., men i 1873—74 er han oppe paa en Indtægt 2000 Rdlr., der i 1874—75 vokser til 3000 Rdlr., i 1875—76 til 8000 Kr. og derefter jævnt opad til han ved sin Død i 1886 er kommen op paa en Aarsindtægt af 18000 Kr. Hans Enke Thomasine Berthelsen, født Kierkegaard, fortsatte Forretningen efter ham under Ledelse af Svigersønnen Christian Jensen, gift med Berthelsens Datter Anna, og ogsaa under dennes Ledelse er der Fremgang i Forretningen, idet Aarsindtægten, med enkelte Svingninger, stiger jævnt til ca. 25000 Kr. aarligt.

Grunden til Fremgangen skyldes ikke blot Ledelsen, men ogsaa den store Vækst af Kjøbenhavn, der paa en naturlig Maade udvidede Kundekredsen. Denne styrkedes yderligere ved, at Berthelsens Skærereri efterhaanden blev det eneste i den indre By, idet de andre efterhaanden flyttedes til Byens Udkanter.

Ved Siden af Skærerivirksomheden drev Berthelsen nogen Træhandel, men denne kom dog aldrig til at betyde noget videre.

Handelen med udenlandske Træsorter i større Omfang drevs paa denne Tid i alt væsentligt af kun fire københavnske Firmaer, nemlig Mottlaus, Niels Hansens, Krauses og Viggo O. P. Hammers. Det er karakteristisk for dem alle, at de begyndte ganske smaat, og at de oprindelige Stiftere alle var Haandværkere, der havde Handelsblod i Aarerne. Mottlau, der begyndte 1810 som Stolemager, tog fat paa Træhandelen i 1839. I 1847 optoges hans Søn August Mottlau i Forretningen, der nu drives af den oprindelige Stifters Sønesøn Emil Mottlau. Krause og N. Hansen var oprindelig Karetmagere og Hammer Læsteskærer. Handelen var i det hele og store Detailhandel med Snedkerne og andre træbearbejdende Haandværksmestre som Aftagere, men selv denne Kundekreds var de ikke ene om. Thi som Konkurrenter havde de alle de store Huse i Hamborg og London, hvis Agenter gennemtrawlede Landet, og som det var meget vanskeligt at tage Kampen op med, fordi de var direkte importerende, hvorimod vore danske Firmaer købte deres Varer paa anden Haand. For at vinde Fodfæste var de derfor nødt til at sælge med ringe Fortjeneste og til at give stor Kredit.

Dertil kom, at vor hjemlige Træhandel arbejdede ganske desorganiseret, rent bortset fra de Aftaler, som nu og da kunde træffes mellem Kollegerne med Hensyn til Indkøb og Afsætning, Aftaler, som dog aldrig holdt stort længer end det passede i den enkeltes Kram. Den i 1893 stiftede Dansk Træhandlerforening har vel i mange Retninger dannet Begyndelsen til bedre Forhold, men det er dog langt fra, at man i dens første Aar kan tale om nogen streng Organisationsdisciplin.

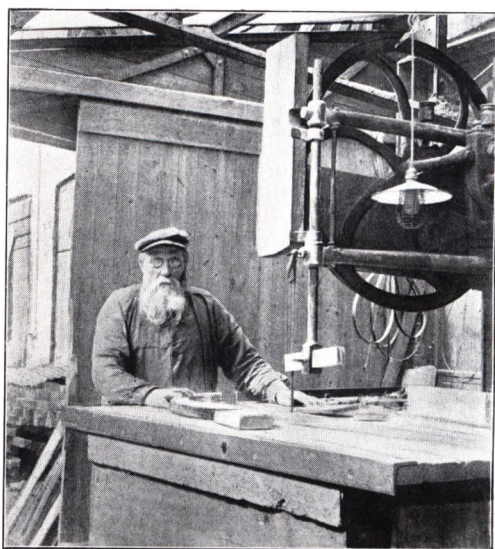
En afgjort Vending i Træhandelens Historie danner dog »Træcompagniet«, der stiftedes i 1895 og staar i Forbindelse med

Aabningen af Frihavnen 1894. Der aabnedes herved Muligheder for Træhandlerne til at skaffe sig direkte Import fra oversøiske Pladser og derved frigøre sig fra de hidtidige Andenhaandskøb i Hamborg og London. Forsøgene i denne Retning faldt heldige ud. En af de første Laster, der blev losset i Frihavnen, var saaledes en Last Cuba-Mahogni, importeret af Moses & Søn G. Melchior, der blev solgt til et Konsortium af Træhandlere, bestaaende af Krause, Hansen, Hammer og Feddersen.

Dette var Begyndelsen til »Træcompagniet«, der oprindeligt dannedes af 5 Aktionærer, men straks efter udvidedes til 21. Den oprindelige Hensigt med »Træcompagniet«, som jo skulde være at danne en Organisation af Træhandlerne til Virkeliggørelse af direkte Import, blev imidlertid snart forandret, idet de nye Aktionærer ved deres Indflydelse ændrede Forretningens Karakter og omdannede den fra en gros til en Detailforretning, der konkurrerede med sine oprindelige Stiftere.

Chr. Jensen

Baandsavskærer Anders Jensen

III.

AKTIESELSKABET SNEDKERMESTRENE'S TRÆ- OG FINERSKÆRERI

De Organisationstanker, der førte til Dannelsen af Træhandlerforeningen og »Træcompagniet« staar ikke isolerede. I Halvfemserne i forrige Aarhundrede viser de sig stærkt paa en Mængde Omraader, først og fremmest i Genoplivelsen af de gamle Lav i Form af Arbejdsgiverforeninger og i Dannelsen af nye saadanne.

Den fortrinlige Nytte, som disse Foreninger gjorde i Datidens Lønkampe, førte imidlertid til, at Tanken om at udnytte Organisationsideerne ogsaa paa andre Omraader tog stærk Fart. Særlig Haandværkerne havde lært, hvad det vilde sige at staa sammen, hvorledes det gav Kræfter, Mod og større Vilje. Hvad om man nu prøvede, hvad Sammenslutning kunde udrette paa det økonomiske Omraade, i Form af Indkøbsforretninger, Andelsforetagender? Tanken laa jo nær, og der var ikke saa faa begejstrede Tilhængere af den.

Indenfor Snedkerlavet drøftede man ivrigt forskellige Former for Sammenslutning. Julius Andersen fremkom med Tanken om et Fællesmagasin, Victor Henriksen om en fælles Prisregulering

indenfor Bygningssnedkerfaget, og endelig medførte den Omstændighed, at det foran omtalte Berthelsenske Finerskæreri i Nansengade skulde sælges, Tanken om at omforme dette Skæreri, der var det eneste tilbageværende i den gamle By, til et Slags Andelsselskab for Snedkermestrene.

Tanken herom undfangedes af Snedkermester Chr. Nielsen, der var kommen ind i Lavets Bestyrelse i 1898. Det var intet Under, at netop han undfangede Ideen. For det første havde han meget levende deltaget i alle de nye organisatoriske Bevægelser indenfor Snedkerlavet, men dernæst havde han som min-

Chr. Nielsen. 1900

dre Mester, fra en ringe Begyndelse og med faa Midler, oparbejdet en Snedkerforretning med Sløjdartikler som Speciale, saa at han ud og ind kendte Haandværksmestrenes Kaar, og vidste, hvor trykket de ofte arbejdede, og hvor afhængige de var af kapitalstærke Leverandører. Kunde han nu føre et Foretagende som Finerskæreriet over paa Snedkermestrenes egne Hænder, vilde meget være vundet, baade organisationsmæssigt og økonomisk.

Chr. Nielsen fremsatte første Gang Tanken i 1897 paa en Rejse til Udstillingen i Stockholm for Snedkerlavets daværende Oldermænd Andreas Jensen, men det var Synd at sige, at han hos ham hentede nogen særlig stor Opmuntring.

»Ja, Nielsen, nu kan De jo se, om De kan faa Snedkermestrene med til det«. Saaledes omtrent lød Svaret paa Nielsens Henvendelse til ham.

Det var netop det, Nielsen vilde, og selvom han vel nok havde ventet en noget mere begejstret Støtte, saa var han ikke til Sinds at give op.

I Møder, ved personlige Samtaler, kort sagt, hvor Lejligheden gaves, virkede han for Sagen.

I September 1898 fremdrog han Tanken i et Bestyrelsesmøde indenfor Snedkerlavet. Her modtoges den ogsaa med Sympati, for saa vidt som der kun faldt velvillige Ord ved Omtalen af den, men ud over dette kan man egentlig ikke paastaa, at Sagen nød Fremme. Man sikrede sig endog paa Forhaand udtrykkeligt mod, at Lavets Formue skulde berøres af den, da man jo ellers, som det hed fra et enkelt Medlems Side, derved kom til at danne Konkurrence til andre Skærerier. Man havde ingen Forstaaelse af, at dette jo netop maatte være Hensigten, saafremt den nye Institution virkelig skulde blive til Nytte for Mestrene. Der var vel dem, der forstod, at Formaalet maatte være at danne noget lignende som Malermestrenes Farvemølle, men ellers maa man sige, at Forestillingerne om, hvorledes Foretagendet skulde startes, ikke var særdeles klare; om det skulde være et Andelsselskab, eller om det skulde være et almindeligt Aktieselskab, havde man slet ikke dannet sig nogen rigtig Forestilling om. Kun saa meget kom dog frem i dette første Møde, at det alene skulde være Snedkermestre, der ejede det.

I næste Møde, hvor Sagen paany kom frem, naaede man til at faa nedsat et Udvalg, bestaaende af Chr. Nielsen, Rud. Rasmussen og Chr. Topp, der fik Ret til at supplere sig med to Lavsmedlemmer, hertil valgtes Otto Ottzen og I. C. Thisted.

Dette Udvalg arbejdede nu ivrigt paa Sagen, undersøgte dens Muligheder og havnede endelig i et Forslag om Købet af en Ejendom paa Nørregade, hvor der skulde oprettes et helt nyt

Skærreriet i Nansensgade ca. 1900, set fra Gaden

Skæreri, til hvilket der skulde knyttes en Trælasthandel. Der var udarbejdet en Kalkule over Forretningens Muligheder, som drøftedes. Men nu kom ogsaa Betænelighederne og den forsigtige Tilbageholdenhed. Om nu Bygningen egnede sig? Om der var Driftskapital nok? Kort sagt en Behandling, der i Formen i og for sig var velvillig nok, men uden al virkelig Støtte. Det var klart, at noget udover en anbefaling kunde der ikke ventes fra Lavets Side, selvom Oldermænden Kaspar Rostrup var en varm Ven og god Støtte for Sagen.

Skulde Sagen føres igennem, var det i hvert Fald givet, at det ikke blev som nogen egentlig Lavssag, men som rent privat.

For Chr. Nielsen var den imidlertid bleven en Livssag, og han arbejdede ogsaa støt videre paa dens Virkeliggørelse.

Ved nøjere Undersøgelse viste Planen om Køb af Ejendommen i Nørregade sig ikke heldig, og man vendte nu tilbage til Ideen om at købe Berthelsens Skæreri.

Dette kunde faaes paa forholdsvis gunstige Vilkaar, nemlig for en Købesum af 300000 Kr. med en kontant Udbetaling af 50000 Kr. Resten imod oprykkende 2den Prioritet næst efter 29000 Kr. Endvidere skulde Varelager og udestaaende Fordringer overtages til Vurderingssum.

Efter nogle Forhandlinger, hvorunder Udvalget repræsenteredes af Overretssagfører Axel Bang, afsluttedes endelig den 7. August 1900 Slutseddel med Fru Anna Jensen, der i store Træk gik ud paa følgende:

a. Køberne overtog de i Ejendommen indestaaende Prioriteter, nemlig 26000 Kr. à 4½ % til Sparekassen og 3010 Kr. à 4% til Statskassen, ialt...	29010 Kr.
b. Køberne udstedte Obligation til Sælgerinden med Pant efter ovenstaaende Prioriteter à 4% for ..	70990 -
c. Køberne udstedte Obligation til Sælgerinden med Panteret næstefter ovennævnte 100000 Kr. for..	170000 -
d. Køberne betalte kontant ved Slutsedlens Underskrift	15000 -
e. Køberne betalte kontant i December Termin 1900	15000 -
Ialt Købesum...	300000 Kr.

Skæreriet i Nansensgade ca. 1900, set fra Gaarden

Endvidere skulde Varelager og udestaaende Fordringer overtages til deres Værdi, der skulde berigtiges saaledes, at der for et Beløb af indtil 25000 Kr. udleveredes Sælgerinden Præferencceaktier, der skulde tilsikres et aarligt Udbytte af 6 $\%$, medens der for Restbeløbet skulde udstedes Gældsbevis, hvis Beløb skulde afdrages i hver 11. Marts, 11. Juni, 11. September og 11. December Termin — første Gang 11. Decbr. 1900 — med et saa stort Beløb, som var indgaaet paa de udestaaende Fordringer, mindst 2000 Kr. og forrentes med 6 $\%$.

Fabriksbygningen i Nansensgade ca. 1900

IV.

DET FØRSTE TIAAR

Paa Grundlag af de i forrige Afsnit sluttede Aftaler var man allerede i de første Maaneder af Aaret 1900 begyndt paa at danne et Aktieselskab.

I Maj 1900 udstedte det af Snedkerlavet nedsatte Udvalg et Opraab — underskrevet af Snedkermestrene H. C. Andersen, Sophus Andersen, A. Chr. Bjørn, Harald Dreyer, J. C. Groule, A. Grønvaldt, H. P. Larsen, L. Larsen, Julius Lund, P. Pedersen, Chr. Plum og Kaspar Rostrup en Indbydelse til Dannelsen af et Aktieselskab, hvortil blandt Snedkerne skulde tegnes et Aktiebeløb af 100000 Kr.

Efter flere forberedende Møder dannedes Aktieselskabet den 7. August 1900. Selskabets Aktiekapital fastsattes til 60000 Kr., fordelte paa Aktier à 100 Kr., 200 Kr., 500 Kr. og 1000 Kr. pr. Stk.

Der forbeholdtes Bestyrelsen Ret til at udvide denne Aktiekapital med indtil 40000 Kr. samt til at udstede Præferenceaktier for 25000 Kr. à 1000 Kr. pr. Stk., der tilsikredes et aarligt Udbytte af 6 % mod at disse Aktier benyttedes til Udbetaling ved Købet af Ejendommen med tilhørende Forretning.

Aktierne skulde udstedes paa Navn og ingen skulde kunne være stemmeberettiget Ejers af ordinære Aktier, medmindre han her i Landet drev eller havde drevet Næring som Snedkermester eller anden af Bestyrelsen som ligeberettiget anerkendt Virksomhed.

Der tilsikredes hver Aktionær en Stemme for hver 100 Kr., dog med den Indskrænkning, at ingen Aktionær maatte raade over mere end 10 Stemmer.

Bestyrelsen skulde vælges af Generalforsamlingen og bestaa af 5 Medlemmer.

Valg af Driftsbestyrer skulde foretages af Bestyrelsen med Approbation af Generalforsamlingen.

Til Bestyrelsen valgte Generalforsamlingen V. Plum, Chr. Nielsen, H. C. Andersen, J. C. Thisted og N. Chr. Topp.

Denne Bestyrelse konstituerede sig samme Dag og valgte V. Plum til Formand, Chr. Nielsen til Driftsbestyrer med en aarlig Gage af 5000 Kr. + Tantième.

Chr. Nielsen udtraadte da af Bestyrelsen og erstattedes den 6. September af Snedkermester Otto Ottzen.

Et var det imidlertid, at det formelle Apparat var i Orden, en hel anden Ting var det at faa det nye Selskab til at gaa.

Paa dette Punkt viste der sig imidlertid næsten strax de allerstørste Vanskeligheder.

Man manglede nemlig i allerhøjeste Grad det vigtigste for enhver Forretnings Trivsel — Penge, disponibel Kapital.

Dette beroede nu i første Række derpaa, at Aktiekapitalen ikke var bleven fuldt tegnet — uagtet der fra Bestyrelsens og da navnlig fra H. C. Andersens Side var bleven udfoldet en meget levende Agitation. I Virkeligheden var der kun bleven tegnet en Aktiekapital af 52000, og vel var Resten 8000 Kr. foreløbigt stillet til Disposition som Laan af Selskabets juridiske Konsulent, Overretssagfører Axel Bang, men heraf skulde jo en stor

Del bruges til Udbetalinger paa Ejendommen, saa at der var altfor ringe Driftskapital til Raadighed.

Hertil kom Vanskeligheder ved at faa Aktiebeløbene indbetalt. Allehaande Paaskud benyttedes af en Del Aktionærer for at fri sig for deres Forpligtelser. Som Exempler paa Argumenterne kan anføres følgende: En fandt det udemokratisk, at de store Aktionærer i Henhold til Lovene kunde raade over 10 Stemmer. Ingen burde have over 2—3. Andre havde mistet Tilliden til Selskabet og vilde ikke være med, atter andre vilde nok vedgaa deres Forpligtelser, men kunde ikke. En havde selv købt Maskiner og havde derfor ingen Nytte af Selskabet, en anden havde kun givet sin Underskrift med Blyant og fandt sig derfor ikke bundet, en tredje fandt, at Driftsbestyreren fik for stor en Gage o. s. v. o. s. v. i det uendelige.

Hvad der maaske var allerværst var, at Driftsudgifterne var for store, og at hele Foretagendet i Virkeligheden var købt altfor dyrt, idet baade Dampkedel og Dampmaskine var for udslidte og Driftsindretningerne i det hele taget for gammeldags.

Summa Summarum, der manglede fra den allerførste Dag Penge til at holde Forretningen i Gang paa forsvarlig Vis.

Driften for de første 17 Maaneder fra 8. August 1900 til 31. December 1901 viste kun et Netto-Overskud paa 1208 Kr. 69 Øre.

Under disse Forhold er det forstaaeligt, at man ikke kunde overkomme de Forpligtelser, man havde paataget sig. Det var ikke muligt at udbetale de Beløb, man skulde paa Varebeholdningen og de udestaaende Fordringer, som man havde overtaget, men selv Driften kneb det ideligt med at holde i forsvarlig Gang. Ikke blot maatte Driftsbestyreren lægge ud af sin egen Lomme, men Gang paa Gang maatte baade han og Bestyrelsens enkelte Medlemmer yde personlig Garanti for i det hele at skaffe de nødvendige Penge.

Bestyrelsens Protokol over de enkelte Møder er en lang Række Lidelseshistorier om stadig ny Pengemangel.

En af Hovedaarsagerne var den, at Forretningen ved Overtagelsen laa inde med et altfor ringe Varelager, og det havde derfor været nødvendigt at forøge dette betydeligt for at holde Forretningen i Gang. Men det var vanskeligt at betale det saa

hurtigt som det skulde, og i Oktober 1901 var man derfor saa langt ude, at der maatte søges en Ordning med Kreditorerne, hvad der ogsaa opnaaedes ved, at der ydedes en passende Henstand.

Hertil kom nu, at det temmelig snart efter Forretningens Overtagelse viste sig, at baade Dampmaskine og Kedel var saa godt som ubrugelige, og at nye maatte anskaffes, hvad der maatte ske paa Afbetaling.

Vanskelighederne øgedes derved, at Bankerne stillede sig vrangvillige ved Diskonteringen af Selskabets Vexler. Der manglede den fornødne Tillid, og Diskonteringen opnaaedes i Virkeligheden kun derved, at Driftsbestyreren og Bestyrelsens Medlemmer, navnlig Formanden V. Plum, garanterede. Naar Penge-mangelen var særlig stærk, maatte de endog acceptere Vexler, som Selskabet trak paa dem.

Intet Under at Driftsbestyreren, Chr. Nielsen, Gang paa Gang klagede sin Nød og navnlig ankede over, at hans Arbejde i Forretningen stadigt hæmmedes altfor meget af økonomiske Vanskeligheder, og at han for at klare disse ikke kunde være saa meget hjemme som ønskeligt var, men ideligt skulde ud for at incassere Regninger og paa anden Maade skaffe Penge.

Ingen var nu dygtigere hertil end Chr. Nielsen. Dels havde han sin egen personlige Kredit at raade over, og dels havde han en særdeles indtrængende Maade at indvirke paa de forskellige Faktorer, saa disse indrømmede Henstand, naar det behøvedes eller endog stillede Penge til Raadighed.

Chr. Nielsen forstod at skaffe Penge, fordi man uvilkaarligt fik Tillid til ham og Tro paa den Forretning, han ofrede saa stort et Arbejde og saa megen uegenyttig Kærlighed.

I Virkeligheden var det ofte det utrolige, Chr. Nielsen udrettede, og saa vant var man til, at han skulde og kunde klare Vanskelighederne, at et enkelt Bestyrelsesmøde endog ved en bestemt Lejlighed kunde udtale, at da det var Chr. Nielsens Ideer og Planer, der var virkeliggjorte ved Oprettelsen af Selskabet, maatte det ogsaa ganske naturligt i højere Grad paahvile ham som Driftsbestyrer at skaffe Penge end de enkelte Bestyrelses-medlemmer.

Selv om man nu maa indrømme, at disse virkelig ogsaa ydede Ofre, saa var det dog Chr. Nielsen, der bar Dagens og Vejens Byrder, og som man ogsaa trolig lod bære dem.

En Dag mangler der Penge til at betale Assurance, en anden kniber det med at indfri Acceptforpligtelser, en tredje er det galt paa andre Punkter og endelig er det stadigt galt med at klare de regelmæssigt tilbagevendende Terminsbetalinger.

Alligevel skal der stadigt købes nye Varer ind, Maskinerne skal fornyes og forøges.

Skulde det hele gaa, maatte der findes paa noget nyt.

Lige fra første Færd, Selskabet begyndte sin Virksomhed, havde Chr. Nielsen haft den rigtige Tanke, at det var ganske uøkonomisk at lade Forgrunden af Fabriksarealet ud til Nansensgade henligge uudnyttet, eller i hvert Fald kun optaget af nogle gamle Skure, som benyttedes til Lager, og som efter Sigende stammede fra den Tid, Ingeniørkorpset havde Oplagsrum der.

Allerede fra Selskabets første Dage begyndte man at arbejde paa Virkeliggørelsen af denne Tanke, og paa Generalforsamlingen den 25. Marts 1902 fik man Bemyndigelse til at sætte Bygningsforetagendet i Værk. Man haabede jo derved at tjene i hvert Fald nogle Kontanter, der kunde hjælpe lidt paa Savnet af manglende Driftskapital.

Foretagendet var imidlertid ikke saa let at faa sat i Gang, thi det skulde jo klares uden Penge, alene ved Hjælp af de forøgede Prioritetslaan, der kunde opnaaes i den samlede Ejendom, og desuden skulde der have Tilladelse fra den tidligere Indehaver, hvis Prioriteter skulde vige for de nye, som skulde optages.

Paa dette Punkt viste der sig imidlertid uventet Modstand. Fru Anna Jensen og efter hende Arvingerne gjorde Vanskeligheder. Sagen trak ud og trak ud. Vel var der allerede i 1903 nedsat et Udvalg, bestaaende af Direktør J. C. Nielsen, Arkitekt Bygningsinspektør Thomsen og Tømrmester Kornerup Bang, men heller ikke disse Mænd kunde komme længer end til at udarbejde Planer og gøre Overslag.

Paa Generalforsamlingen i 1904 maatte Bestyrelsen meddele, at den stadig mødte Modstand mod Byggeplanerne. Modstanden

var bl. a. begrundet i Meningsforskel mellem Fru Jensen og Selskabet om, hvorvidt det Hus, der skulde opføres paa Forgrunden, skulde rumme Tre- eller To-Værelses Lejligheder.

Endelig opnaaedes Enighed om det første, og paa en extraordinær Generalforsamling den 20. December 1904 fik man Bemyndigelse til at bygge paa det opnaaede Grundlag, der bestod i følgende Punkter:

Fru Jensens Tilgodehavende skulde rykke tilbage for et nyt Prioritetslaan af indtil 75 % af Assurancesummen for det nye Forhus og en Stald. Fru Jensen skulde have sit Tilgodehavende paa udestaaende Fordringer og Varelager til et samlet Beløb af 35000 Kr. anbragt i en Prioritet til 6 % p. a. næst efter hendes tidligere Prioritet. Afdraget paa denne, der hidtil havde udgjort 600 Kr. hver halvaarlig Termin, skulde forhøjes til 1250 Kr. Den nye Obligation skulde afdrages med 500 Kr. hver halvaarlig Termin.

Paa dette Grundlag begyndte da Bygningen af Forhuset, der stod færdig i Løbet af 1905.

Til Opførelsen var medgaaet 125000 Kr. Det lykkedes ikke strax at faa alt bortlejet, og i det hele blev Byggeforetagendet ikke lige fra Begyndelsen saa udbyttegivende, som man havde ventet.

Nye Udveje maatte altsaa skaffes for at faa større Kapital, thi til Driften savnedes bestandig Penge, og der maatte stadigvæk af Driftsbestyreren, Chr. Nielsen, og Bestyrelsen foretages de største Kunststykker for at holde Forretningen gaaende.

Der var to Udveje at gaa. Dels at skaffe en større Kassekredit i en Bank, men det var vanskeligt, fordi Bankerne allerede i Forvejen havde indskrænket Selskabets Kredit, navnlig ved at begrænse de Summer, for hvilke det kunde faa Vexler diskonterede. Dernæst at skaffe Aktiekapitalen udvidet. Men blandt Snedkermestrene var dette næppe gørligt. Der var derfor ikke andet for end at søge Lovene forandrede i den Retning, at ogsaa andre end Snedkermestre kunde blive stemmeberettigede Aktionærer.

En saadan Forandring vedtoges paa den forannævnte extra-

ordinære Generalforsamling den 20. December 1904 samtidig med at det besluttedes at udvide Aktiekapitalen med 40000 Kr.

Det var et meget betydningsfuldt Skridt, der hermed foretoges. Thi hermed ændredes i Virkeligheden hele Selskabets oprindelige Karakter. Fra et Aktieselskab, der skulde ejes af Snedkerne selv, forandredes det til et almindeligt kapitalistisk Foretagende.

Kaspar Rostrup

Der er Grund til særlig at fremhæve dette, fordi Forandringen dybest set blev nødvendig paa Grund af manglende Tilslutning fra den Stands Side, som skulde og burde have kunnet baaret det. Saa lidt var Samlingstanken slaaet igennem, at Snedkermerestrene uden at gøre Forsøg paa Modstand, uden en virkelig Anstrængelse lod dette Selskab slippe sig ud af Hænderne.

Man har Ret til at fremhæve, at dette i Virkeligheden skyldes Mangel paa Fremsyn hos Standens ledende Mænd. Thi der kan næppe herske nogen Tvivl om, at havde disse fra først af indset og forstaaet Sagens Betydning, maatte det have været let at skaffe den forholdsvis ringe Kapital, der skulde til.

Her kan det ganske vist fremhæves, at de enkelte Mestre hver for sig kunde være haardt engagerede, selv mangle Kapital, selv være nødt til at hugge sig igennem som de kunde bedst.

Men Bebrejdelsen skal heller ikke saa meget rettes mod de enkelte Medlemmer af Standen, som mod dens Organisationer og dennes ledende Mænd. Det bør dog ogsaa her fremhæves, at Kaspar Rostrup klart forstod, hvad det drejede sig om, men ikke var i Stand til at kæmpe mod Strømmen.

Selskabet og dets Ledelse, især da dets aldrig trættede Driftsbestyrer, maatte derfor staa ene og klare sig gennem Skærene som de kunde bedst.

Det var ikke let, men saa meget større er ogsaa Æren for, at det lykkedes.

At gennemlæse Bestyrelsens Forhandlingsprotokol er som at genopleve en spændende Roman. Hvert Øjeblik Vanskeligheder, der taarner sig op, men som overvindes.

Der var nu f. Ex. Nødvendigheden af — ved Siden af at klare den daglige Drift — lidt efter lidt at forny Maskiner og Inventar.

1903 maatte der skaffes nye Dampkedler og Dampmaskiner. 1905 indrettes elektrisk Belysning, 1906 anskaffes ny Høvle-, Pløje- og Stemmehmaskine, ommonteres og anskaffes nye Finersave, opføres nye Skure til Lager og saaledes det ene efter det andet. Alt uden Penge.

Bagefter er det næsten ikke til at forstaa, at det har kunnet lade sig gøre.

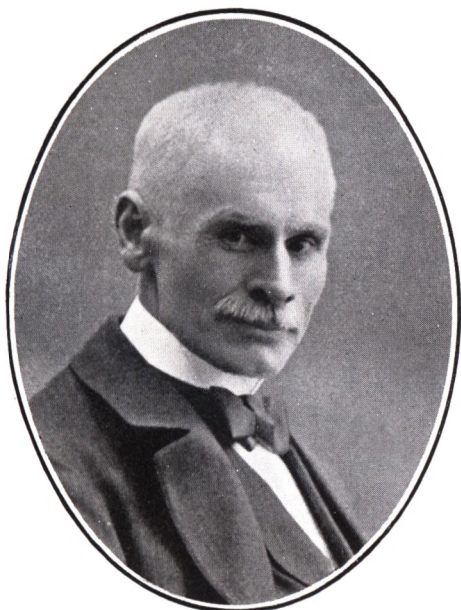
At det er gaaet, skyldes — og derom er alle enige — Driftsbestyrer Chr. Nielsens Energi og Tro paa Foretagendet.

Aldrig trættet, altid paa Færde, evigt ude om at skaffe Penge og indkøbe Varer var han ubetinget Sjælen i Foretagendet, i den Grad, at han til Tider efter Bestyrelsens Mening kunde gaa lidt for vidt i sine Dispositioner. Der klages nu og da over, at han køber for stort Lager, og at han derigennem skaffer Selskabet for mange Forpligtelser, som Bestyrelsen delvis personligt maa staa inde for.

Men Gang paa Gang sejrer Chr. Nielsens Vilje og Indsigt, og det tør siges, at det især netop er hans Iver for stadig at holde Varebeholdningen saa stor, at den til enhver Tid kunde tilfreds-

Otto Ottzen

N. C. Topp

H. C. Andersen

stille Kunderne og optage Konkurrencen med andre eksisterende Foretagender, der blev det afgørende for Fremtiden.

Chr. Nielsen glemte dog ikke derover de andre Sider af Virksomheden, Maskinsnedkeriet og Finerskæringen. Men han indsaa klart, at denne Side aldrig kunde blive den vigtigste, dels paa Grund af Konkurrencen og dels paa Grund af den Omstændighed, at de enkelte Virksomheder indenfor Snedkeriet lidt efter lidt forsynede sig selv med de vigtigste Maskiner, saa de ikke behøvede Selskabets Hjælp i saa stort et Omfang som tidligere.

At der dog stadig var Fremgang i denne Gren af Selskabets Virksomhed vil fremgaa af følgende Oversigt over Omsætningen i det hele i de første 10 Driftsaar.

Aar	Varesalg	Skærereri	Maskinsnedkeri	Samlet Omsætning
1900	40084.44	10138.10	—	50.222.54
1901	126251.86	27271.53	3009.97	156.533.36
1902	126427.85	23202.22	16470.86	166.100.93
1903	142825.72	24137.24	21222.21	188.187.17
1904	138161.33	22238.31	24897.57	185.297.21
1905	155170.70	18982.27	28767.74	202.920.71
1906	160667.63	32054.81	41085.10	233.807.54
1907	166392.05	32310.72	44049.94	242.752.71
1908	176696.63	32542.12	32166.25	241.405.00
1909	175744.08	29691.24	28480.88	233.916.20
1910	250370.81	29755.22	29086.43	309.212.46

Det fremgaar af denne Oversigt, at Forretningen var i god Fremgang. Den store Opgang i Skærereri- og Maskinsnedkeri-virksomheden fra 1906 skyldes særlig den Omstændighed, at der dette Aar anskaffedes Høvl- og Pløjmaskine.

Hvor godt der i det hele disponeredes fremgaar ogsaa deraf, at Selskabet 1909 var det første her paa Pladsen til at bringe krydslimet Finer paa Markedet.

Vareomsætningen er dog langt den betydningsfuldeste, og det er da ogsaa ganske naturligt den, at Selskabets Virksomhed mere og mere samledes om.

Særlig betydningsfuldt viste dette sig især fra 1910, da det

tidligere A/s Trækompagni gik over til udelukkende at beskæftige sig med en gros Handel og Kommissionsforretning i Stedet for som før ogsaa at give sig af med Detailsalg. For Selskabets Vedkommende gav dette en forøget Vareomsætning paa 75.000 Kr.

Naturligvis maatte saa ogsaa Varelageret, der særlig bestod i Fyrretræ og de forskellige fremmede Træsorter, baade i Blokke og Stammer, i Finer og i Tykkelser samt nye Emner i Teaktræ og skrællet Birkefiner, forøges.

Var Omsætningen saaledes god, kneb det dog stadig med Driftskapital. Det var ikke lykkedes at forøge Aktiekapitalen, og en af Bestyrelsen garanteret Kassekredit, som opnaaedes i Landmandsbanken, forsløg heller ikke meget, fordi den omtrent straks gik med til Dækning af Gæld.

Noget Udbytte til Aktionærerne kunde da heller ikke gives det første Tiaar. En væsentlig Aarsag hertil var ikke blot det forholdsvis ringe Overskud, men ogsaa den Omstændighed, at man i Tilfælde af, at der skulde have været betalt Udbytte til de ordinære Aktier, først og fremmest maatte have udbetalt Renter af de Præferenceaktier til ialt 25.000 Kr., der var udstedt til den oprindelige Ejerinde, Fru Anna Jensen, med 6 % p. a. for samtlige alt forløbne Driftsaar.

Overskudet benyttedes derimod til at konsolidere Virksomheden, saaledes at der ved stadige Henlæggelser var dannet en Reservefond, som i Forbindelse med Afskrivnings- og Fornyelsesfonden efterhaanden var naaet op i Størrelse med den oprindelige Aktiekapital.

V.

VENDEPUNKTET

Denne Konsolidering af Selskabets Tilværelse betyder Vendepunktet i dets Historie. Thi fra nu af begyndte det at lysne mer og mer. 1911 naaede man for første Gang saa vidt, at der kunde udbetales Udbytte, ikke blot til Præferenceaktierne, men ogsaa 4 % til de ordinære Aktier, et Udbytte, der 1912 steg til 6 %.

En heldig Foranstaltning foretoges i Aaret 1912, idet det da lykkedes at naa til en Overenskomst med Ejerne af de foran omtalte Præferenceaktier. I Stedet for det Udbytte, man skyldte dem for de første 10 Aar, og som hæmmede hele Virksomheden, enedes man om at afvikle dette Krav ved Udstedelsen af for 15000 Kr. nye Præferenceaktier, der ligesom de tidligere skulde forrentes med 6 % p. a.

Denne Ordning gav ligesom fast Bund under Fødderne og bidrog sit til at animere Virksomheden, saaledes at den for Aarene 1912 kunde vise en betydningsfuld Fremgang i alle Grene af Forretningen, særlig dog som tidligere paa Varesalgets Omraade. Medens den samlede Omsætning for 1911, sammenlignet med 1910, havde vist en Tilbagegang paa ca. 5000 Kr., paa Grund af den i tre Maaneder varende Lockout, steg den i Aarene 1912 og 1913 til henholdsvis 336.681 Kr. 45 Øre og 388.859 Kr. 14 Øre. Den store Omsætning i sidstnævnte Aar skyldes især Forhøjelsen af Priserne paa alt Træ, saavel amerikansk haardt Træ som svensk Trælaster og dansk Løvtræ, hvorefter der i Tide var gjort heldige Indkøb.

Vald. Plum

Denne Forøgelse af Lagrene gjorde imidlertid Pladsmanglen i Nansensgade meget følelig, hvad der især mærkedes i de travle Tider, hvor der var meget at gøre med Skæring baade for egen og fremmed Regning. Uagtet der paa den gamle Ladegaards Grund var lejet et Areal til Lagerplads, blev det nødvendigt paa Pladsen i Nansensgade at opføre et 3 Etages Skur.

Fra nu af gik det stadig fremad, saa at der maatte tænkes paa Udvidelse af Pladsen.

Under et længere Hospitalsophold i Sommeren 1913, hvor Driftsbestyreren Chr. Nielsen havde Tid til at tumle med forskellige Planer, blev hans Opmærksomhed henledt paa Købet af Tømmerhandler Mottlaus Ejendom paa Nørrebrogade Nr. 157—159 (Mtr. Nr. 172 K I og 172 K ³ af udenbys Klædebo Kvarter, af Areal 1850 □ Al.). Denne Handel gik ogsaa i Orden d. 1. Juli 1914 mod en Købesum af 200.000 Kr., med en kontant Udbetaling af 30.000 Kr., hvoraf Halvdelen blev stillet til Raadighed af en herværende Bank og Halvdelen af en større Vareleverandør.

Denne Forretnings heldige Tilendebringelse viste strax sin Virkning, idet Omsætningen i 1914 steg til 441.499 Kr. 57 Øre.

Trods Verdenskrigen, der begyndte 1914, gik Forretningen dog stadig fremad, uagtet der naturligvis maatte kæmpes med tidligere uanede Vanskeligheder, der især bestod i Hindringer i at faa Tilførsler af Træ og i stadig stigende Varepriser. I 1915 steg de saaledes med ca. 25—30 %.

Efter at den første Skræk var ovre, viste det sig dog, at det stærkt forøgede Pengemarked i høj Grad kom Selskabet til Gode, idet den forøgede Vareomsætningen betydeligt (til 587.278 Kr. 65 Øre), saaledes at der foruden 6 % til Aktionærerne for 1915 ekstraordinært kunde udbetales disse 5 % i Bonus.

Der var desuden Raad til betydelige Forbedringer. I Bygningerne paa Nørrebrogade indlagdes elektrisk Lys. Det gamle Baghus indrettedes til Tørrestue, hvorved Spildedampen udnyttedes. Resten af denne anvendtes til Brug i et nyt Udludningsbassin for Egetræ.

Ved Siden af disse glædelige Begivenheder var 1915 forøvrigt ogsaa et Sorgens Aar for Selskabet. Den 7. September afgik dets

Gruppenbillede fra Skærreriet paa Nørrebro (1916)

Skæreriet paa Nørrebrogade. Façade mod Gaden

Gaardparti fra Skæreriet paa Nørrebrogade

Skæreribygnings paa Nørrebro

Kævleplads med Krananlæg i Skæreriet paa Nørrebro

første Formand Valdemar Plum ved Døden. Han havde altid været Selskabet en god Mand. Ikke blot havde han stedse været rede til at yde personlig Hjælp i de magre og vanskelige Aar, og det gik meget ofte paa, men ved Siden af var han ved hele sin rolige, støtte Optræden, ved sin Anseelse baade som Snedkermester og som Menneske i Stand til at skaffe Selskabet den Tillid, som det i de første Aar trængte saa haardt til.

Som Formand afløstes Plum af Jacob Petersen. I den forløbne Tid var iøvrigt i Bestyrelsens Sammensætning indtraadt forskellige Forandringer.

1902 var Jacob Petersen og Sofus Andersen indtraadt som Suppleanter. 1904 udtraadte Otto Ottzen af Bestyrelsen og erstattedes af Jacob Petersen, hvorhos E. Hansen Højbo indtraadte som Suppleant. 1907 blev Sofus Andersen Bestyrelsesmedlem i Stedet for N. C. Topp og Carlis Hansen Suppleant. Som saadan fungerede denne sidste til 1910, da han udtraadte og erstattedes af Stolefabrikant Wätzold. 1912 indtraadte C. Rønnov som Suppleant og 1913 R. Sørensen Koldte.

Det bør anføres, at det ingenlunde var nogen Sinecurepost at sidde i Bestyrelsen. Det gjaldt ikke blot Ansvar for Ledelsen, men ogsaa om at yde personlig Garanti for Laan, som var nødvendige for Fortsættelsen af Selskabets Drift. Exempelvis var den første Bestyrelse aarevis Garanter for et Laan paa 8000 Kr., som var optaget til Supplement af Aktiekapitalen, og da dette Laan var ude af Verden paany for en endda større Kassekredit. Ved Siden heraf kom saa mer eller mindre direkte Laan, Vexelaccepter, Kautjoner o. s. v.

Man forstaar, at Bestyrelsens Poster med dette som Baggrund egentlig ikke var eftertragtede, og de Mænd, der Aar igennem har baaret Dagens og Vejens Byrder, fortjener derfor ogsaa Selskabets Tak.

Nogen Opposition af Betydning fra Aktionærernes Kreds kan man da heller ikke tale om. Nu og da nogle Smaaangreb uden særlig Fundament, f. Ex. at Selskabets Priser var for høje. Der herskede nemlig hos nogle Aktionærer den naive Forestilling, at naar Selskabet hed »Snedkermestrenes Træ- og Finerskæreri«, saa burde det ogsaa være billigere end noget som helst andet

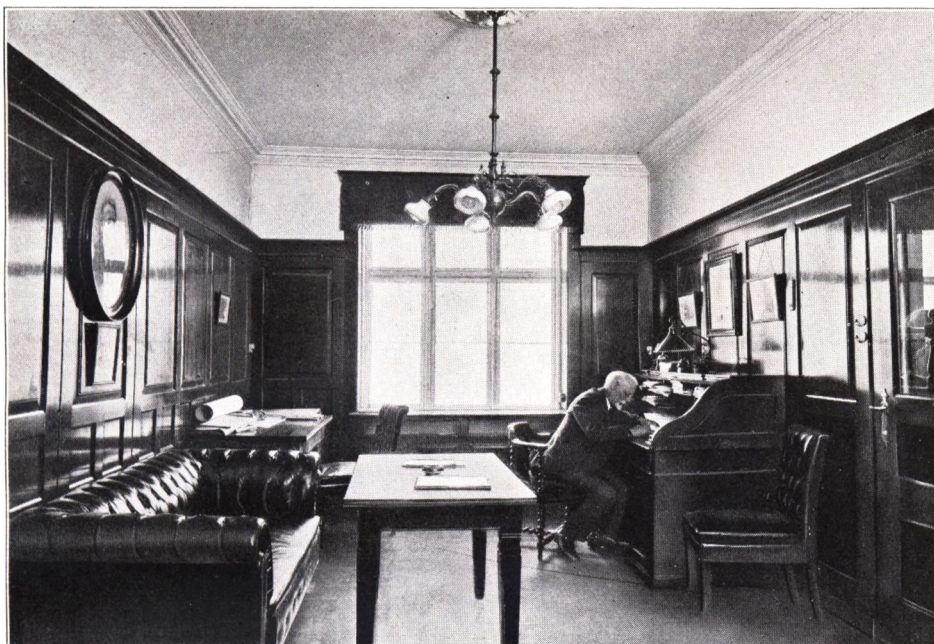

Gruppenbillede af Personalet i Nansensgade (1918)

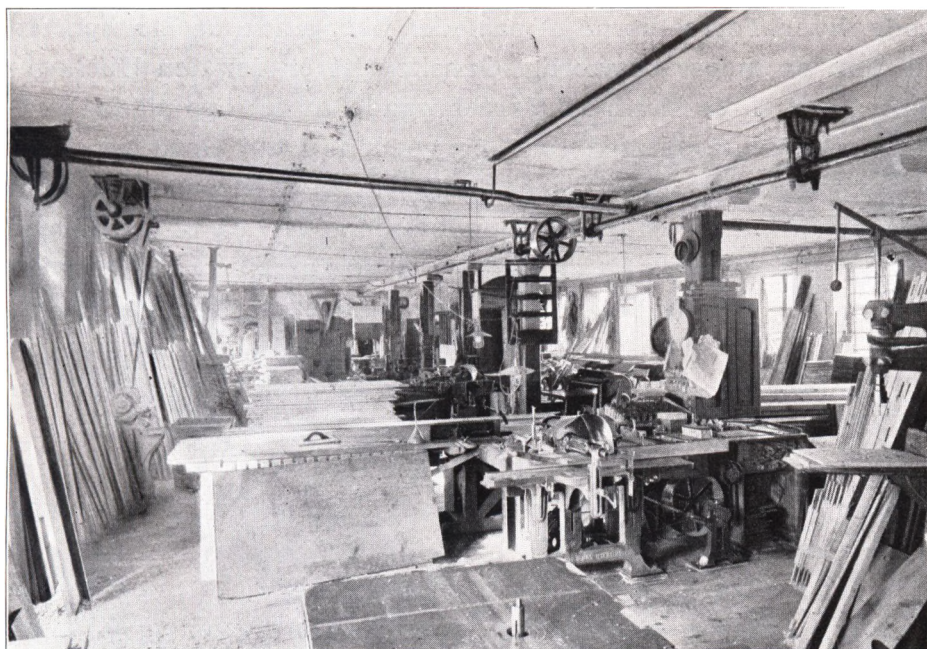
Foretagende. Man leder derimod forgæves indenfor Standen som Helhed efter den sluttede Fællesvilje, der skulde have baaret Selskabet frem til at kunne blive det billigste. Særlig Indsigt i Samfundsøkonomi er endnu ikke bleven almindelig indenfor Haandværkerne, hverken hos Mestre eller Svende. Til Tider kunde der ogsaa komme en Udtalelse om, at Driftsbestyreren var for egenmægtig og langt nede i Krogene nogle Smaagrynt om, at det var dog en farlig høj Gage, Driftsbestyreren oppebar. Men udover den Slags Bagateller var der iøvrigt altid Fred og i det store Hele Anerkendelse af den Maade, hvorpaa Selskabet lededes.

Naar man taler om Selskabets Ledelse, maa et Navn udenfor den snævre Bestyrelses Kreds ikke forbigaaes. Det er Overretssagfører Axel Bangs. Lige fra Selskabets Start har han været Selskabets juridiske Konsulent og varetaget dets Interesser med den Indsigt og Overlegenhed, som man havde Ret til at vente af en Jurist med Axel Bangs Dygtighed og Erfaring, men han var ved Siden heraf ogsaa Selskabets oprigtige Ven og Støtte, som man aldrig er gaaet forgæves til om Hjælp i nogen Retning. Altid har han vidst Raad i en snæver Vending, og altid har han forstaaet at finde de bedste Udveje, naar det saa mest broget ud.

Driftskontoret i Nansengade

Maskinsnedkeriet i Nansengade

VI.

DE SIDSTE AAR

Købet af Mottlaus Ejendom paa Nørrebrogade betød et afgørende Fremskridt. Ikke blot i Forøgelse af Vareomsætningen, men overhovedet i bedre Udnyttelse af Kapitalen og en mere praktisk Fordeling af Arbejdet. En stor Fordel var det f. Ex., at der paa Nørrebrogade kunde foretages Af- og Paalæsning direkte fra og paa Vogn, hvilket ikke var Tilfældet i Nansensgade, hvor Tørrestuerne er saaledes beliggende, at Transporten til dem er meget besværlig. Ganske vist er der den Ubehagelighed ved Udkørslen paa Nørrebrogade, at det lige ud for Porten liggende Stoppested for Sporvognene i høj Grad generede Færdslen fra og til Pladsen, og for at bøde derpaa har man ved senere Køb i 1917 af Ejendommene Nr. 63, 65 og 67 paa Jagtvejen søgt at skaffe en bedre Ordning af Til- og Frakørselsforholdene, naar Ombygning af Værkstedsbygningen dér engang bliver mulig.

Den forøgede Kundekreds, som ganske naturligt fulgte af Købet af Mottlaus Ejendom og i det Hele det stigende Forbrug i Krigsaarene, satte selvfølgelig sit stærke Præg paa hele Virksomheden. I 1916 steg Omsætningen til ca. 1.065.000 Kr., og der kunde udbetales 10 % i Udbytte.

Det følger af sig selv, at denne forøgede Virksomhed ogsaa krævede en Udvidelse og Forøgelse af den disponible Kapital. Medens Aktiekapitalen i 1912 var udvidet til ialt 100.000 Kr., gik

Hovedkontoret i Nansensgade

Fabriksbygningen i Nansensgade efter Ombygningen

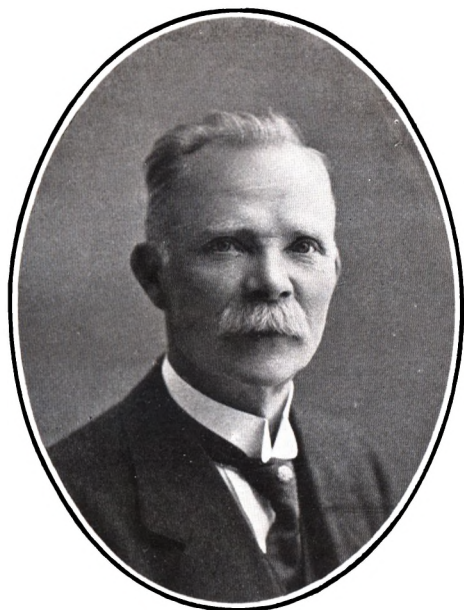
Jacob Petersen, Bestyrelsens Formand

J. C. Thisted

Sophus Andersen

E. Hansen Høibo

Otto Bang

Alex. Hansen

R. Sørensen Koldte

man i 1917 et Skridt videre og fik Bemyndigelse til at udvide Aktiekapitalen til 300,000 Kr. og om fornødent gjordes uden særlig ny Tilladelse til 500,000 Kr. Samtidig omgikkes man med Planer til at erstatte de gamle, lidet rentable Forbygninger ud mod Nørrebrogade med et nyt, moderne Forhus, noget der dog paa Grund af de vanskelige Byggeforhold hidtil ikke er blevet til noget.

Men iøvrigt var der ogsaa nok at gøre. Forretningen gik frem med Kæmpeskridt. Alle de udbudte Aktier afsattes, nye Tørrestuer paa Nørrebrogade kom i Brug 1916, tre nye Skure opførtes paa Pladsen dér, og der blev støbt nye underjordiske Spaane- og Brændselsrum. Kørebanen blev brolagt og Kloakering foretaget.

I Nansensgade satte man en hel ny Etage (Mansardetage) paa den gamle Fabriksbygning, hvorved indvandtes 2 fulde Etager med 5 Alens Loftshøjde og med Plads til Kontorlokaler, til Finer, Krydsfiner og Listelager. Endelig opførtes et toetages Skur med to Tørrestuer. Disse Ombygninger kostede ialt 80.000 Kroner.

Paa Grund af den stadigt voksende Omsætning var det forstaaeligt, at der atter trængtes til Pladsudvidelse, og et nyt Ejendomskøb blev derfor foretaget gennem Købet af et Areal paa 10.000 □-Al. i Hillerødgade à 2 Kr. 50 Øre pr. □-Al. med en Udbetaling paa 5000 Kr. og Forrentning og Afbetaling af Resten med ialt 7 % p. a., hvoraf 4½ % Rente.

I 1917 var Omsætningen naaet op til 1½ Million, men kunde iøvrigt være naaet endnu højere, om ikke Krigsforholdene til det yderste havde vanskeliggjort Transportforholdene. Virksomheden udvidedes dog derigennem, at Trækompagniet standsede sin Skæring. Man overtog derfra en Finersav og erhvervede yderligere en Bloksav samt bestilte en hel ny Finersav, saaledes at Selskabet derefter raadede over 4 Finersave og 3 Bloksave, der alle var fuldt optagne med Arbejde.

Den Kapital, der kom ind ved Udvidelsen af Aktiekapitalen, blev især anvendt til Indkøb af gode, kurante Varer, som oplagredes i Hillerødgade, hvilken Plads udvidedes de følgende

Kontor og Forvalterbolig i Hillerødgade

Aar ved Tilkøb af tilstødende Grundstykker og udstyredes med de nødvendige Bygninger og tilsvarende Indretninger.

En ny Opgave fik Selskabets Ledelse ved at hjælpe Kunderne over Vanskelighederne ved at bruge Stoklak i Stedet for Shellak, i hvilket Øjemed der maatte indrettes et Knuseværk i Forbindelse med Udvaskning og Tørring.

Intet Under, at man overfor denne stadige Udvidelse af Virksomheden atter søgte Udvidelse af Aktiekapitalen og fik Bemyndigelse til at udvide den med 300.000 Kr., indtil ialt 800.000 Kr.

Man indløste endvidere de tidligere udstedte Præferenceaktier og erstattede dem med ordinære Aktier til 40.000 Kr.

Endelig optog man 1918 et Partialobligationslaan paa 200.000 Kr. til 6 $\frac{1}{2}$ p. a. og amortisabelt med $\frac{1}{20}$ i hver December Termin fra 1919 med Panteret i Selskabets forskellige Ejendomme.

Saaledes rustet kunde man med Forhaabning se den Tid i Møde, der skulde udvikle sig efter Krigsaarene. 1918 havde bragt Omsætningen op til 2 $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner, deraf alene paa Varesalget de 2 Mill., og der var udbetalt 12 $\frac{1}{2}$ til Aktionærerne.

Det er naturligt, at den Uklarhed, der i saa mange Henseender præger Tiden umiddelbart efter Fredsslutningen ogsaa maa føles indenfor Selskabet. Arbejdslønningernes Stigning, Arbejdstidens Formindskelse og i det Hele de sociale Forhold er Faktorer, som ogsaa bidrager deres til at gøre Fremtiden mindre klar. For at bøde paa den formindskede Produktion, der blev en Følge af Arbejdstidens Indskrænkning, bestiltes der 2 nye hurtiggaaende Bloksave til Erstatning for de to gamle fra 1870—72.

Wiggo Nielsen

Saaledes staar da Selskabet vel rustet til at gaa Fremtiden i Møde. Den Konsolidering af hele sin Virksomhed, det har opnaaet i de forløbne 20 Aar, hvor der i Reserver er opsparet over 40 %, af Aktiekapitalen, foruden de store Værdier, der ejes i Varelager og Ejendomme, berettiger i enhver Henseende den Tillid, Virksomheden nu overalt med Rette nyder.

Ved Siden af det ihærdige Arbejde for Virksomheden og dens Fremgang, som skyldes Driftsbestyreren, maa det dog betones, at det gode Resultat kun har kunnet naaes ved, at der fra først til sidst udefra er vist Foretagendet en høj Grad af

Velvilje og Tillid navnlig fra Leverandørernes Side, ligesom ogsaa af de Haandværkere og Fabrikanter, der Tid efter anden har været engageret med Selskabet, og her maa da i første Række nævnes Firmaet Smith, Mygind & Hüttemeier, der leverede hele det store nye Kedel- og Maskinanlæg i 1902 og som ved meget lempelige Afbetalingsvilkaar — paa et Tidspunkt, hvor som foran beskrevet de disponible Midler var de mindst mulige og man i det Hele taget ikke kunde have nogen Mening

P. R. Koefoed

om, hvordan Fremtiden vilde forme sig for Selskabet — gjorde det muligt for dette at faa denne meget nødvendige Forbedring foretaget.

Dernæst bør ogsaa nævnes den Stab af Medarbejdere, der i Aarenes Løb har ydet et godt og trofast Arbejde paa de forskellige Poster, hvorpaa de har været sat; dette gælder ikke mindst de gamle veltjente Arbejdere, som fra de tidligere Indehavere af Virksomhederne saavel i Nansensgade som paa Nørrebrogade overgik i Selskabets Tjeneste, og hvoraf en Del endnu den Dag i Dag passer deres vante Gerning dér, hvilket i Aare-

nes Løb har vist sig at have sin store Betydning ved den Soliditet og Regelmæssighed det giver den daglige Drift og derved, at der altid er nogle, som føler, at de har hjemme og hører til i Virksomheden. Ved Siden heraf er det ogsaa lykkedes Selskabet at skabe sig en større Stab af yngre Medarbejdere, der dels har faaet deres første Uddannelse i Virksomheden og er vokset op sammen med denne og dels er traadt ind i en modnere Alder og stadig hver paa sin Post er Driftsbestyreren en meget værdifuld Støtte i den daglige Drift. Af disse maa her blot nævnes Selskabets Bogholder, P. R. Koefoed, der ikke blot fra Begyndelsen af har sat Regnskabsvæsenet i System, men ogsaa deltaget i alle Bestyrelsesmøder og Generalforsamlinger som Sekretær, og fra disse givet Referater og Oversigter, der i Anskuelighed og Korrekthed søger deres Lige, endvidere de to Afdelingsbestyrere V. Højlund og Aksel Nielsen, Kasserersken Fru Hjarne, født Hauschildt, Værkfører Lyngø og Sophus Nielsen samt Inspektøren Hr. Clemensen. Endelig maa i denne Forbindelse nævnes Driftsbestyrerens Søn Wiggo Nielsen, der allerede som 18aarigt ungt Menneske efter i et Par Aar at have været paa Kontorerne i Det forenede Dampskibsselskab, fik Ansættelse i Firmaet og blev der i en Række af Aar, indtil han for yderligere at dygtiggøre sig tog til Udlandet og ved Ophold i Holland, England og Sverrig fik en Uddannelse, der gjorde ham skikket til atter at indtræde i den af hans Fader ledede Virksomhed, hvilket i de 4 sidste Aar har haft sin store Betydning for denne. Det var derfor en stor Sorg for Chr. Nielsen, da Sønnen i Februar 1920 i Løbet af 8 Dage blev bortrevet af den spanske Syge, da der i indviede Kredse næredes det bedste Haab om, at han skulde blive sin Fader en værdig og forstaaende Afløser, naar han engang maatte lægge op.

Nye Kræfter er traadte til i Bestyrelsen ved Siden af de gamle prøvede. 1916 indtraadte E. Hansen Højbo i Bestyrelsen og Alex. Hansen blev Suppleant, og endelig blev i 1919 H. C. Andersen afløst af Overretssagfører Otto Bang.

Selskabet er ungt og livskraftigt, forsaavidt som det i de sidste 20 Aar gennem mange Storme har skudt nye og friske Skud, og det er gammelt i den Henseende, at det har fortsat en hundredaarig Tradition blandt Kjøbenhavns Snedkere.

Afdelingsbestyrer V. Høilund

*Fru Agda Hjarne
f. Hauschildt*

Afdelingsbestyrer Axel Nielsen

De Tanker, der var ledende ved Selskabets Stiftelse i Aar 1900, har vel antaget en noget andet Form. Det er formelt ikke bleven Snedkermestrenes Barn og Eje, men reelt er det dog deres, forsaavidt som tre af de fem Bestyrelsesmedlemmer skal være

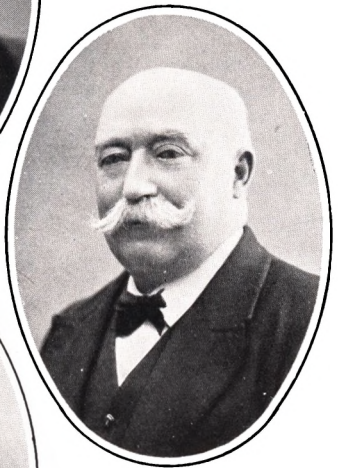
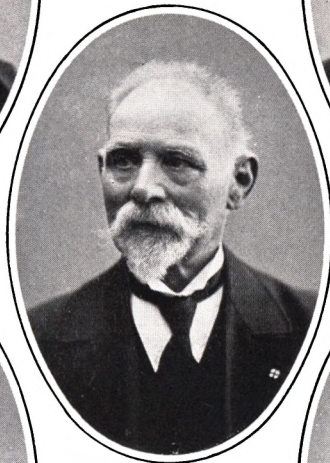
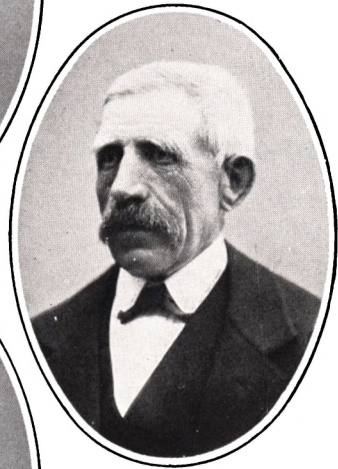

En Stabelgade fra Hillerødgade

Snedkermestre og Medlemmer af Københavns Snedkerlav, hvad der ogsaa gælder den ene af de to Suppleanter.

Reelt er det endvidere Snedkermestrenes Barn, fordi den Mand, der undfangede Ideen til dets Start og har ledet det med aldrig svigtende Kærlighed og Iver gennem alle Aarene, endnu staar i Spidsen for dets daglige Ledelse.

Haandværker af Uddannelse og Haandværker af Hjærte elsker han den Stand, han tilhører, og som han stadig færdes i

fhv. Kusk Søren Sørensen
tiltraadt 1885
Maskinmester Petersen
tiltraadt 1911

Snedkerværkfører V. Lynge
tiltraadt 1886
Rundsavskærer Frits Christensen
tiltraadt 1871
Pladsformand Hans Jensen
tiltraadt 1880

Kusk Peter Nielsen
tiltraadt 1897
Baandsavskærer S. Nielsen
tiltraadt 1884

under Udfoldelse af hele sit rige Humør, sin dybe Indsigt og sin Forstaaelse af, hvad Tiden og Fremskridtet kræver.

Vanskelige Tider har han gennemgaaet, tunge Sorger har han oplevet, men smidig af Aand og sejt af Energi staar han endnu ved Roret.

Snedkermestrenes Træ- og Finerskæreri er en Haandværkers Arbejde, og ledet af Haandværkere som det er, staar det nu til Haandværkets Mænd, om de vil bevare det som Kød af deres Kød og Blod af deres Blod.

*Ricardt Johansen
40 Aar i Nansensgade
død Marts 1920*

OVERSIGT

over

AKTIESELSKABETS VIRKSOMHED

fra d. 8. Aug. 1900 til 31. Decbr. 1919

	Varesalg		Skæreri		Maskin- snedkeri		Samlet Omsætning	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre
1900	40084	44	10138	10		..	50222	54
1901	126251	86	27271	53	3009	97	156533	36
1902	126427	85	23202	22	16470	86	166100	93
1903	142825	72	24139	24	21222	21	188187	17
1904	138161	33	22238	31	24897	57	185297	21
1905	155170	70	18982	27	28767	74	202920	71
1906	160667	63	32054	81	41085	10	233807	54
1907	166392	05	32310	72	44049	94	242752	71
1908	176696	63	32542	12	32166	25	241405	00
1909	175744	08	29691	24	28480	88	233916	20
1910	250370	81	29755	22	29086	43	309212	46
1911	246653	21	27072	74	30668	70	304394	65
1912	265531	16	34170	52	36979	77	336681	45
1913	312282	58	39945	14	36631	42	388859	14
1914	358101	73	47876	68	35521	16	441499	57
1915	492567	15	61893	61	32817	89	587278	65
1916	957083	95	71163	54	38315	95	1066563	44
1917	1279690	37	127315	13	52772	32	1459777	82
1918	2013156	22	189680	79	73593	46	2276430	47
1919	1880314	99	234789	73	78109	75	2193214	47